لە میحرابی بەمانا ییدا.. حەمید کورەچی

قوداسی بەفر و پێڵی زەرد

لە جیهانی فرانس کافکادا، دەمامکەکان لاناچن بە ئەوەی هەوخسارەکان دەربخەن، بەڵکو لادەچن بۆ ئاشکراکردنی دەمامکگەلێکی تری بەڕەنگتر و کاڵتر. لە هەردوو ڕەمانی "دادگاییکردن" و "قەڵا"دا، بیرەکراسی لە سیستەمێکی کارگێڕی سادەوە دەگۆڕێت بۆ "ئایینێکی ڕەش"ی خودانەناس، کە تێیدا کاغەز پیرۆزییە، چاوەڕوانی نوێژە، و گەندەڵیش ئەو گوهەرە شاراوەیەیە کە لە بەدەنگیی هەڵکاندا خۆی کە کردوە.

خنکان لە نێو دیوارەکاندا و لووڕی بەشایی

لە "دادگاییکردن"دا، دەسەڵات وەک قەڵخێرێک (دەندەیەک) دەردەکەوێت کە لە ناو کەڵان و ڕەوەوە تەنگەکاندا ڕاوی نێچیرەکەی دەکات؛ چونکە گەندەڵی لەڕدا "ستوونی"یە، لە ئاسمانی دادوەرە تەمومژاویەکانەوە بەسەرتا دەبارێت بۆ ئەوەی لە ژوورە داخراوە بە پەنجەرەکاندا هەناسەت ببڕێت. بەڵام لە "قەڵا"دا، مەتەکەکە بە شێوەیەکی "ئاسایی" تێشانە دەکات؛ ئەوە "گەندەڵی مودایە". دەسەڵات لە پشتی تەوە نییە، بەڵکو "لەوێیە"، لە پشتی تەمەکەوە، لەسەر گردەکە، لە ناو قەڵایەکدا کە چاو دەیبینێت و پێ نایگاتێ. ئەو بەفرەی گوندەکە دادەپۆشێت تەنها کەشوهەوا نییە، بەڵکو هەمایەکە بۆ ئەو ساردییە کارگێڕییەی کە ڕەحمی غەریبەکان دەیبەستێت، و هاوارەکانیان دەگۆڕێت بۆ چرپەیەک کە سپێتیی بەفرەکە دەیلووشێت.

بەنابەسی" و ئەو نامانەی بە مردوویی لەدایک بوون

نەردراو "بەنابەسی" وەک ئایکۆنکی وەبوونی بوونیادی (ئێکزیستانسیالی) دەردەکەوێت؛ ئەو پردێک نییە لە نێوان "K" و قەڵاکەدا، بەڵکو "ئاوێنەی نەبوونە". دەستپێوەگرتنی "K" بە کابرایەوە لەبەر نەزانینی نییە بە گوهەرە لەرزۆکەکەی، بەڵکو هاوشێوەی دەستپێوەگرتنی قومارچییەکە بە کەتا وەرەقەی دەستیەوە، لە کاتێکدا دەزانێت دەڕاوە، بەڵام یاریی پێدەکات تەنها بە دواخستنی چرکەساتی دانان بە شکستدا. گەندەڵی لە جیهانی کافکادا

لەم "ئومێدە ژەهراوییە"دا بەرجەستە دەبێت؛ کە نامۆیەکت پێبدرێت کە ناخوێندرێتەوە، و ژوانێکت لەگەڵ کەسێکدا بە دابنرێت کە نایەت، و بە "غەریبی" بمێنیتەوە لە شوێنێکدا کە پێداگری دەکات لەسەر ئاوەی خۆی بانگهێشتی کردووییت.

پرسەی وەرگێرانەوەی "K".. لە مرۆڤەوە بۆ مەلەف

تراژیدیا گەورەکە لە ستەمکەدا نییە، بەڵکو لە "توانەوە"دایە. لە کۆتایی تاریکەکانی بیرکراسیی کافکاییدا، مرۆڤ لە بوونی وەک گۆشت و خوێن دەوستێت بۆ ئاوەی ببێت بە "کارێکی کارگێڕی". گێندەڵی ئیستێقینە ئەم ئامۆژگارییە کە لە خولانەوە ناکۆتایی بە بەرهەمهێنانی "هیچ. "K" شێوەی مرۆڤەکان ناکات، بەڵکو شێوەی "شێوەنگێڕ" یاسایی و کەمڵایەتییەکان دەکات، کە تێیدا بەرپرسەکە تەنها دەنگدانەوەی بەرپرسێکی ترە، و ئاستیش ئاوەیە کە ئەرشیف بیاری لەسەر دەدات، تەنانەت ئۆگەر واقیعیش پێچەوانەی ئاوە بێت.

کافکا تراژیدیای مرۆڤی هاوچەرخی کێشاوە کە لە دەرگای "دادپەروەری" دەدات و بە دادگایەکی داخراوی دەبینێتەوە، و لە دەرگای "ئینتیما و سەرپشکبوون" دەدات و بە گوندێکی بەستێک دەیزانێت. ئەم بیرکراسییە کاتێک دەبێتە چارنووس؛ کە تێیدا سزاکە پێش تاوانەکە دەست پێدەکات، و گەیشتنیش مەحاڵە چونکە هێگاکە خۆی لە ژێر پێی هێبواریکاندا دادەمێت و دەخورێت.

خەیاڵی کافکا مەکۆ وەک ئەدیبێکی دەستبەتاڵ لە قاوەخانەیەکی بەهیمیدا، بەڵکو وەک فەرمانبەرێک کە پشبەکە لەگەڵ کاتدا دەکات. کافکا لە "دامەزراوەی بیمەی قەزاکانی کرێکاران" لە پراگ کاری دەکرد، کە خۆی بە بەڵگەنامەی نازناوی "نووسینگەی بەدبەختی" لێنابوو.
لەرەوە دەزانین کە "مەتەکەی کافکایی" لە خۆا و تەنها لە خەیاڵێکی پەتییەوە نەهاتووە، بەڵکو ئاپرتێکی هێژانە بووە کە بە جەستە و دەماری خۆی دەینووسییەوە.

لە رەمانی "دادگاییکردن"دا، مردن بەاوە و یەکلاکەرەوە بوو، وەک شمشێر تیژ بوو، کۆتایی بە ئازارەکان دەهێنا. بەڵام لە "قەڵا"دا، دەقییەکە لەوەدایە کە دەسەڵات تە ناکوژێت، بەڵکو دەتهێنێتەوە تا بە چاوانی "خێت خێت بکوژیت". ئەو تەنها ئومێدت پێدەبەخشێت بە ئاوەی مانەوەت لە ناو یاریێکەدا مسۆگەر بکات، پاشان ئاوەت پێدەدات کە دەتوانێت لەو چرکەساتەی کە چیتر خێت بوونت نەماوە بە

ئەوەی چڕی لەببینیت.

ئەمەیە سەرکەوتنی تەنزئامەز و لەشمەی بیرکراسی: ئەوەی "کاغەزکەت دەستبکەوێت و "ژیان" بەخت بکەیت.

مالمە

05-06-2026

وتار بە تامی عەریز.. نەوزاد بەندی

سەردەمێک تەکەوتووین ئەوەی لە بواری کدا شارزا نەبە و خەی لە بدا، زەر خراپ حەیای ئەچە، چونکە تەکانی پەیوەندیی ئەوەندە ووردی ئەکەنەوە و نزیکی ئەخەنەوە و فەکەسی ئەکەن، ەنگە بەم بە استە و پەگاەیش هەوەست بنوەنیت، هەشتا هەر لە قافدا ئەگیرە .. مامەستای ئاینیی، سەرکردەی کوردایەتیی، کەمەنیستی عیار بیست و چوار، ابەری پەشمەرگە، جەرەها ەمزی کەمەایەتیی تر کە جاران بەگەنویست بوون و وەک خوەن ئەچوونە دەی هەموانەوە، ئەمە ئەوەندە ەزا قورسن، تەنانەت ناوەرن لە کەناەکانیشەوە دەربکەون چجای لە بازاە و ناو خەکدا یەکسەر کەمەنتی گاتەجاەیی و ەخنە و جنیوی وا دوایان ئەکەون، ەک ئەەی شەماندەفەرکەیە کە گوایا وەستگەی یەکەمی لە عەربەت ئەبە.

ەژنامەنووس یەکەکە لەو بازگانەی کە زەر فەریکە نوسەر و ناکامە نوسەر تیایدا سەغەت بووە و .. هەرچی ئەکا نە ئەتوانە درەژە بە ەوتی ەژنامەوانیی خەی بدا و نە بوەریی ئەوەیشی تەدایە وازبهێنە ..چونکە لای ئەمە وازهێنان ئیهانە و سوکایەتییە،ئیتر هەر وازهێنانە بە، لە سیاسیی و حوکمانکەوە هەتا ئەگاتە نوسەر و قەساب و فەرمانبەرەک.. کاتەک پەی دەیت کەی خانەنشین دەبیت، تووە دەبە ..هەر بەیە ئەو سیاسییە حوکمانانەی کە بە هیچ جەرە وازناهێنن، هاتوون یاسەیەکیان داشتووە هەتاکو ئەندامەکانیان لە سوکایەتیی خانەنشن بوون بپارەزن و ..چوار پەنج ساڵیان بە ناوی بنەماەی شەهید و زیندانی سیاسیی بە تازە ئەکەنەوە، لە کاتەکدا

نە خانەنشین بوون سوکایەتیی و نسکەیە، نە بەردەوامبوون لە خزمەت بە پیریی، ئەچەتە خانەی هەزلەنان و دیاریەوە .. بەهام وەک دەڵێن، قسە بە کە دەکەیت؟ مەگەر وەک دەردەدێی ئەم دیمانە سەیر و سەمەرانەی دەسەڵات و میللەت ئیز بکەین، هیچ نابە بە ئەوەی خەڵکەکە بیار بدەن لە بەروارێکدا بیر بکەنەوە و بزانن کەی دەست بە ژیانێکی لەژیکیی و دروست بکەن.
ووتار نوسین بەهرەیە، واتا داهێنانە، ئەگینا نێک هەر ناتخوێنندەوە، تەنانەت وای لە دەت خەیشت ئەبیت بە ژەر ووشە و هستە دووبارە و ناقەناکانتەوە.
خەڵک شارەزا بوون، ئەزانن کە ووتاریان بە ئەنوسە و کێیش هەڵیانئەخەڵەتێنە .. کە بە تایەتی باق و بریق پەلکێشی تەویلە نووسینە بە سەر و بەرکانیان ئەکات، کێیش بە منەتانە ووتاری بە گرە و گەڵ و ..پە بەهرەیان بە دەنوسەت.
زەربەی ووتارنووسەکانمان، ووتارنوسی بەنەکانن .. تەم باراک گەیشتە عەراق .ئە خەڵکەکە هەموویان لە کەناڵە کوردیی و عەرەبیی و ئینگلیزییەکاندا بە ئەچ دی و فەڵکەی و تەنانەت هەشت کەی بینیویانە و شرۆڤەی دوور و درەژیان لەو بارەیەوە گوە لە بووە، چ پەویست ئەکات ێیشەڵەکانی ووتار هەموویان لەسەر دارتەلی تەم باراک ێیز بن و هەر بەکەی ووتاری خەی بدات لە شیش: ئامانجی تەم باراک ، نیازە شاراوەکانی تەم باراک، تەم باراک لە نەوان هەژهەڵەات و هەژئاوا ..... ئیتر هەر مەپرسە، شتی وا لەسەر تەم باراک ئەنووسن، هەرخەجاڵەتی ئەکەن .. یان هەموو جیهان کارساتی دەرگەی ئیپیستینیان بە دەنگ و هەنگ و دەکیەمەنت بینیوە، چ پەویست ئەکات دەیان ووتار بە پەلە پەل هەکوەنرەت، ئیپیستاین و هووی هەژئاوا، ئیپیشتین و کەتایی شارستانیی، ئیپستن .. ئینجا تەماشا ئەکەی هەر یەکەی بە جۆرێک ناوی ئەو دەرگەیە دەردەبەن، ئیسلامییەکان زیاتر پەی دەڵەن ئیپیشتاین .. عەلەمیانییەکان ئەڵەن ئیپیستین .. هادیکاڵە ئەتایستەکان پەیان باشە ئیپستن بە .. وەک چۆن ئەندامی هەندە حیزب پەی ئەوترە هاوڵە و .. هی هەندێکی تریان بە هەڤاڵە بانگی ئەکەن و .. برایان و برادەران و ..هاوخەبات و .. جۆرەها زاراوەی تر کە تایبەتن بە لایەنێکی سیاسیی .. ئینجا هەتا زاراوە و کەناڵ و تایبەتمەندیت زیاتر بە، تە باڵادەستتریت... ئەمەیش پەی ئەوترەت بۆرەمهەنانی وەهم.. تە بە بە ئەوەی هیچ بۆرەمەکت هەبە، خەڵکێکی زۆر پەت سەرسامن و خەزگە ئەخوازن وەک تە وا بن، یان هیچ نابە ببن بە هاوخەباتت و وەنەیێکی سەڵفیت لەگەڵدا بگرن.
ووتار نووس هەیە سەیری کەناڵەکان ئەکات، ئیتر بابەتی ئەو هەژە هەر چیەک بە،خوا نەیبەڵە، یەک دوو لاپەڵەی لەسەر ئەنوسەت، کە

تەواو ئەبێ شێوەی لە هەڵسەنگاندنی هەڵسوکەوتی مرۆڤ بە حکوومەتی هەبێت میدیای قسەباغ.
ووتار نووسەر هەیە، ئەکتەر .. هەر کەسێک یان هەر ووتارێک ئەبینێ، ئەمە پشتگیریی لە فڵان ئەکا، سەیرێنە پشتگیریی لە دژەکەی ئەکا ..ئەمە بە نوسەرانی گۆڤاری لوسکە و ڕۆشبین و تەکدەری ئەزمونەکەمان، دوای هەفتەیەک ووتارێکی ڕۆژ و ڕۆشبینی وا ئەنوسێ، پیاو ئەترسێ خەی بکوژێ یان دوای ووتارەکە خەی کوشتبێ ..ئەمانە ئەکتەرن، لە هەر شانۆیەکدا بە ئەتوانن ڕۆڵ بگێڕن، زۆر بەو سروشتەی خەیشیانەوە ئەنازن، بەوەی کە ئەتوانن هەموو جۆرە ڕۆڵێک بگێڕن، تا وای لە دەت نرخیان گران ئەبێ، کەناڵەکانی دەسەڵات ئەیانکڕن ، پێیان ئەدەن تە حزبایەکی زۆر بەهرەمەندیت.. وەک چۆن خولە چەخماخە بە مارفی ووت مارف تە سەگیت.. مارفیش زۆر ئەو وەسفەی پە خەش بوو.
ووتارنووسمان هەیە، تایبەتە بە ئامۆژگاریکردنی سەرەک حیزبەکان و تەنانەت سەرەکی دەوڵەت... سەرەک فڵان تە بەچی ئەم کارەت کرد؟ ئایا نازانیت ئەم کارەی تە ئەبەتە هەی هەڵوەشانی ژۆرخانی ئابووریی و سەرهەڵگرتنی لاوان و پەکخستنی پیشەسازیی و کشت و کاڵی ناخە ؟ ئایا ئەم زانکۆ و نەخشخانە ئەهلییانە، چ سودەکیان بە هەژاران و میللەتی هەش و ووت هەیە ؟؟ ....هتد ..
ئیتر ئەوەی ئەیەدەوە، ئەمانە بەوایان بە خەیان هەناوە کە سینەهەن پزیشک و ئاوەژکاری فیرعەونەکانن ..
بە بە ئەوەی ئەم ئامۆژگاریی و خە ماندووکردنەیان، بچوکترین کاردانەوەی میللیی و حکومییان بە دواوە بە.. لەوێش ناخشتر ئەوێ، هەتا ئامۆژگارییەکانیان زیاتر پشتگوێ بخرێن، ئەوان ئامۆژگاریی زیاتر و ووردتر و قوڵتر ئەنوسن.
کار ئەگاتە ئەوەی باسی گشتەکانیان و ..خەرجییەکانیان و . چی باشە بیکەن و .. چی باشە بیخەن و .. پۆژەی شاخ بڕینەوە لە بنەوە بە باشە یان لە ناو قەدەوە یان ئاستەوخە تەپۆڵە سەرەکی ؟
ئیتر وای لە دەت سەدان هەزار ئاوەژ و ئامۆژگاریی و ڕۆچۆی چارەسەری سیاسیی و کەمەڵایەتیی و نەتەوایەتیی ئیز دەبن، سەدان سینەهێش هەر خەریکن، هەک وەک لافاوی نوسین یان وەک شەرکە عەبدوڵا ئەیوت ئیسهالی نوسین دەتە گۆڕ، بە ڕۆژنامە و پەیج و پەگەکاندا دەنە خوارەوە... نەک دەسەڵات، تەنانەت خەزانەکی خەیشیان تاقەتی نییە دەنوکەکی لە بدات و کەمەنتە لایکەکی پیا بکەشت.
ووتار نوسمان هەیە، چیرەک ئەنوسە، نەک ووتار .. سەرەتایەکی تەم و مژاویی، گرێی تیایە ..ئەیەوە وا لە خوێنەر بکات بە دوای گرەکەدا بگۆڕێ ... لە پەکدا ووتارەکە تەواو ئەبێ و .. تەم و مژ و گرەکەیش

وەک خۆیانن .. ئەمانە دوو جۆر و دوو جار دەستدرێژییان کردووە، یەکەمیان بە سەر ووتار و دووەمیان بە سەر چیرۆک...
جۆرەها ووتار نوسی تریشمان هەیە، کە تەکەایان ووتار نوس نین، بەڵکو ئاوەدەبوون بە ووتارەوە.. ئەمانە ئەبە لە نەخشخانەی تایبەت بخوێنرێن بە ئاوەدەبوونەوە زگاریان بە.. ئەبە ڕۆژانە جورعەیەکی کەم و کەمتر لە نوسینیان پێ بدرێت، هەتا بەرە بەرە لەو هەموو ستوونە درێژە بە هونەر و بە سوود و دووبارانە زگاریان دەبێت..
ئەوسا هونەر و جوانیی بە ڕۆژنامە و ووتار دەگۆڕێتەوە، وەک چۆن جارێکیان تیمێکی هونەریی ئەڵمانیا قوتابخانەیەک لە تاران، بە قوتابییەکان ئەڵێن چۆن کەس حەز ئەکا ببە بە ئەکتەر ؟ هەموو قوتابییەکان دەستیان بەرز ئەکەنەوە، تەنیا یەک دانیان نابە.. بەو قوتابییە ئەڵێن: تۆ بۆچی دەستت بەرز ناکەیتەوە؟ بۆچی حەز ناکەیت ببیت بە ئەکتەر ؟
ئەڵێ : حەریش بکەم، نامەوێ ببم . هەبەت ئەو هەموو ئەکتەرە، پەویستیان بە یەکەکە تەماشایان بکات.. بۆیە من حەز ئەکەم ببم بە تەماشاکەر ..
ئەمە هیچمان تەماشاکەر نین .. هەموومان ئەکتەرین ..هەموومان نووسەرین .. هەموومان هەر خەمانین .. هەشتا نەمدیوە نوسەرێک کەمێنتی بە نوسەرێکی تر نوسیبێ، بۆجگە لە ماوەرانکردن و جنێودان .. چونکە هەموومان بۆیارمان داوە تەنها و تەنها نووسەر بین و تەنها نوسینی خۆیشمان بخوێنینەوە، چونکە تەنها خەمان بە نووسەر دەزانین و ..تەنها خەمان بە شایەنی خوێندنەوە دەزانین..

هەر بۆیە لەرە و لەوە کە خزمانی کەناڵێک، چاو پێکەوتن لەگەڵ هەڤاڵێ، برایەک، برادەرێک یان هنوڵەیەکی حیزبیان دەکەن، من لە جێی خەمدا شەرمەزار ئەبم ..ئاخر چۆن من تا ئێستا ئەم نووسەرە حەفتا هەشتا ساڵەم نەناسیوە کە چل کتێبی ڕۆمان و شیعر و لێکۆڵینەوە و سیاسیی هەیە؟ .. بەس کە ئەبینم ئەمانە یەک و دووان نین، بەڵکو سەدان و ڕەنگە هەزارانیش بن، کە لە چاوپێکەوتنە تایبەتە خەزانیی و حیزبیی و بنەماڵەییەکاندا باس لە داهێنانە بە سنوورکانی خۆیان ئەکەن، لەوەدا مافی ئەوە ئەدەم بە خەم کە ئاسایی ئەگەر ئەم هەموو نووسەرە پایە بەرزە نەناسراوانەم نەناسیوە، چونکە پەنجا شەست ساڵ تەمەن، بەشی ئەم هەموو ناسینە ناکا، کە زەربەیان کاتی بەسەراخوێندنی یاسینیانە، ئیتر ناسینی چی ؟

تۆ كه ئێستاكه لێره نيت..شيعر \ كاوێ خەسرەوكاوانى

تۆ كه ئێستاكه لێره نيت
نازانى خەم چى پێ كردووم
به گومانم ئاخێ ماوم
ياخێ منيش وەك تۆ مردوم
* * *
لەو ڕۆژەوه كه ڕێشتوى
جارێك نەتپرسى هەواڵم
وەكو وەلى لە بێ شەما
دڵوانەى نێو دەشت و يابم
* * *
خۆزگه دەبەم ئابەو خاكەى
باوەشى لە جەستەت داوه
ئێستا گۆڵت گوڵستانه
گوڵستان باغى ژاكاوه
* * *
ئاخێ ئێستا تۆش وەكو من
بيرم دەكەى وەكو جاران
دەكەى چاوەڕێ ى نەرگز و
ڕۆژنه و بەن و نەشئەى باران
* * *
تۆش وەك من هەموو ساتێ
بيرم دەكەى تا دوا نەفەس
تۆش جيهانت وەك جيهانم
بەتە باڵندەى نێو قەفەس

7/4/2026

kawa_kiwiny@yahoo.co.uk